

11 Cistiú Uisce Éireann an Rialtais Láir

- 11.1** Rinne an Rialtas an cinneadh i Nollaig 2011 chun fóntas uisce poiblí a bhunú chun ceannas a ghlacadh ar sholáthar agus oibriú seirbhísí uisce ó údaráis áitiúla.¹ Bhí sé mar chonclúid ag measúnú neamhspleách ar an aistriú pleanáilte go bhféadfadh fóntas poiblí eifeachtúlacht agus barainneacht scála níos mó a bhaint amach i gcomparáid lena mhalairt de shamhlacha soláthair agus go laghdóidís, agus go ndíbreoidís, ar deireadh, an t-ualach atá ar an Státchiste mar gheall ar leanúint le seirbhísí uisce a chistiú.² Luadh sa mheasúnú gur phríomhthoisic nuair a bhí measúnacht á déanamh ar fhiúntais an fhóntais ná an fhéidearthacht go mbeadh a iasachtaíocht lasmuigh d'fhiachas ginearálta an rialtais.
- 11.2** In 2013, bunaíodh Uisce Éireann mar chuideachta thráchtála leathstáit agus mar fhochuideachta de chuid of Ervia (Bord Gáis Éireann roimhe seo). Faoi struchtúr scairsheilbhe Uisce Éireann, tá scair 'A' amháin ag Ervia le cearta iomlána vótála gan aon chearta geilleagracha, agus tá scair 'B' amháin ag an Aire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil agus an tAire Airgeadais le cearta iomlána geilleagracha ach gan aon chearta vótála.
- 11.3** Le héifeacht ón 1 Eanáir 2014, aistríodh an fhreagracht as seirbhísí uisce a sholáthar ó na 34 údarás áitiúil go dtí Uisce Éireann. I ndiaidh an aistrithe, soláthraíonn gach údarás áitiúil seirbhísí d'Uisce Éireann faoi chomhaontú aonair leibhéil na seirbhíse.³
- 11.4** Leagtar amach na bunsocruithe rialachais d'Uisce Éireann sna hAchtanna um Sheirbhísí Uisce, 2007-2014, agus i meabhrán agus in airteagail chomhlachais na cuideachta. Anuas air sin, baineann an Cód Cleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit le hUisce Éireann, chomh maith. I Meán Fómhair 2013, rinne an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil comhaontú ar mheabhrán tuisceana le hUisce Éireann a dhéileáil lena mbunú agus lena bhforbairt. Comhaontaíodh meabhrán tuisceana ar leith in Iúil 2013 i dtaca leis an gclár méadraithe.⁴
- 11.5** Foráiltear san Acht um Sheirbhísí Uisce (Uimh. 2), 2013 go mbeidh an Coimisiún um Rialáil Fuinnimh (an CER) mar rialtóir geilleagrach na hearnála uisce agus fuolluisce poiblí. Áirítear le ról an CER leasanna custaiméirí uisce a chosaint, a chinntiú go soláthraítear seirbhísí uisce ar bhealach slán, sábháilte agus inmharthana agus go n-oibríonn Uisce Éireann ar bhealach geilleagrach agus éifeachtúil. I measc na bhfreagrachtaí atá ar an CER, tá athbhreithniú a dhéanamh ar phleananna a sheol Uisce Éireann ar aghaidh le haghaidh muirir uisce, agus tagairt á déanamh do na costais is dócha a thabhoídh Uisce Éireann agus a bpleananna infheistíochta. Féadfaidh an CER an plean muirir uisce a fhaomhadh (le mionathrú nó gan mionathrú a dhéanamh) nó é a chuileáil.
- 11.6** Soláthraíodh cistiú d'Uisce Éireann ó roinnt foinsí an rialtais láir i rith 2014, agus táthar ag súil leis go leanfaidh roinnt focaíochtaí ar feadh roinnt blianta. Mar gheall ar na hathruithe suntasacha ar chistiú agus ar chuntasaíocht a bhí i gceist, cuireadh an tuarascáil seo i dtoll a chéile chun forbheathnú a sholáthar ar an gcistiú sin, agus ar na rialuithe atá á gcur i bhfeidhm.

1 Sa tuarascáil seo, tagraíonn an téarma 'seirbhísí uisce' do chóireáil agus soláthar uisce, agus camras/fuolluisce a bhaint.

2 Uisce Éireann: Tuarascáil Chéim 1, PwC, Samhain 2011

3 Ceanglaíonn téarmaí an chomhaontaithe leibhéil seirbhíse (CLS) ar Uisce Éireann chun aisíocaíocht a thabhairt do gach údarás áitiúil as costais foirne faoin CLS, fad a sholáthraíonn údaráis áitiúla feidhmeanna uisce (feidhmeanna oibríochtúla agus cothabhála) thar ceann Uisce Éireann.

4 Thug an Roinn le fios go dtiocfaidh creatlach nua feidhmíochta ina n-ionad seo tar éis go dtabharfar Cód Cleachtais leasaithe um Rialachas Comhlachtaí Stáit chun críche, atá á dhréachtú faoi láthair.

Sócmhainní agus Dliteanais a Aistriú

- 11.7** Foráiltear san Acht um Sheirbhísí Uisce (Uimh. 2), 2013 do shócmhainní agus dliteanais údarás áitiúil a aistriú chuig Uisce Éireann ar dháta(i) a shonraíonn an tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil. Rinne an tAire roinnt orduithe maidir leis na haistrithe. Ó 2014 ar aghaidh, ghlac Uisce Éireann le freagracht as na ceangaltais chaipitil a chistigh an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil roimhe seo faoi Chlár Infheistíochta na Seirbhísí Uisce.

Luach an Bhonneagair

- 11.8** Go dtí seo, rinne Orduithe ón Aire gach sócmhainn faoi thalamh agus 634 plean cóireála a aistriú. Tá an próiseas sainaitheanta agus aistrithe sócmhainní ar bun go leanúnach.
- 11.9** Bhí glanluach leabhar €11.4 billiún ar na sócmhainní fisiciúla a bhain le huisce i gcuntas na n-údarás áitiúil ag deireadh 2013. Áiríodh leis seo roinnt sócmhainní draenála huisce dromchla (draenacha bóthair) nach bhfuil á n-aistriú chuig Uisce Éireann. Ceanglaítear ar údarás áitiúla chun ráitis bhliantúla airgeadais a sheoladh chuig an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil faoin 31 Márta an bhliain i ndiaidh bhliain an chuntais. Iarradh ar an Roinn chun faisnéis a sholáthar maidir le glanluach leabhar shócmhainní seirbhísí uisce gach údarás áitiúil ag deireadh 2014 ó na ráitis airgeadais seo nó, ó ráitis iniúchta airgeadais, má tá fáil orthu. Ní raibh sé ar chumas na Roinne an fhaisnéis seo a sholáthar. Leagtar amach in Iarscríbhinn A sonraí faoi ghlanluach leabhar shócmhainní seirbhísí uisce gach údarás áitiúil ag deireadh 2013. Léirítear na suimeanna iarmharacha ag deireadh 2014 do na húdarás áitiúla sin sa chás gur tugadh iniúchtaí ar ráitis airgeadais chun críche.
- 11.10** Déantar luacháil i ráitis airgeadais Uisce Éireann ar an réadmhaoín, an gléasra agus an trealamh a aistríodh ó údarás áitiúla ar €128 milliún. D'aithin Uisce Éireann na sócmhainní seo ar 'luach cóir' i gcomhréir le caighdeáin idirnáisiúnta tuairiscithe airgeadais. Leagtar amach i ráitis airgeadais Uisce Éireann an bonn a leanas don luacháil.
- Is ionann luach cóir agus an praghas a gheofaí chun sócmhainn a dhíol nó an praghas a d'íocfaí chun dliteanas a aistriú in idirbheart ordúil idir rannpháirtithe sa mhargadh ag dáta an tomhais a dheimhnítear agus sreafaí lascainithe airgid thirim, luachanna margaidh, nó luachanna ionaid á n-úsáid.
  - Déanann cinntí an CER na gnéithe a fhorordú ar a mbunaítear ioncaim rialáilte Uisce Éireann. Deimhníonn na hioncaim siúd brabúsacht ghnó Uisce Éireann. Mar gheall go bhfuil luach shócmhainní Uisce Éireann díorthaithe ó thorthaí geilleagracha ionchasacha amach anseo, baineann ríthábhacht leis an gcóras rialála seo maidir le luacháil a dhéanamh ar na sócmhainní a aistrítear.
  - Tá an luach a chuirtear ar réadmhaoín, gléasra agus trealamh tosaigh bunaithe ar an toradh amach anseo dá bhforáiltear sa chóras rialála - ina bhfuil dliteanais, den chuid is mó, atá ceangailte leis na sócmhainní tosaigh lenar ghlac Uisce Éireann, ar chuir an rialtóir toradh amach anseo san áireamh ina leith.

Sócmhainní Airgeadais

11.11 Tobhaigh neamh-leithdháilte forbartha a bhailíonn údaráis áitiúla, den chuid is mó, atá i gceist leis na sócmhainní airgeadais atá le haistriú chuig Uisce Éireann. Foráiltear san Acht um Sheirbhísí Uisce (Uimh. 2), 2013 do thobhaigh forbartha a fhaigheann údaráis áitiúla ar mhaithe le hinfheistíocht a dhéanamh i seirbhísí uisce a aistriú chuig Uisce Éireann. Rinne Ordú Aire foráil do thobhaigh forbartha a fuarthas nó a bhí dlite lena bhfáil a aistriú ó údaráis áitiúla chuig Uisce Éireann.¹ Tá obair dhícheall chuí ar bun chun na suimeanna a dheimhniú atá le haistriú. Rinneadh comhaontú ar na suimeanna le roinnt údaráis áitiúla agus tá Uisce Éireann i mbun teagmhála leis na húdaráis áitiúla eile.

Iasachtaí a Bhaineann le Seirbhísí Uisce

11.12 Fuair tromlach na n-údarás áitiúil cistí ar iasacht chun infheistíocht a dhéanamh i seirbhísí uisce. Ní raibh na hiasachtaí siúd in-aistrithe chuig Uisce Éireann. Sholáthair an Ciste Rialtais Áitiúil €47 milliún ar fáil d'údaráis áitiúla maidir le costas seirbhíse na n-iasachtaí seo in 2014.

11.13 Foráiltear san Acht um Sheirbhísí Uisce, 2014 gur féidir íocaíochtaí a mhéid le €460 milliún a dhéanamh le húdaráis áitiúla ó Lárchiste an Státchiste ar mhaithe le hiasachtaí a bhaineann le huisce a fuarthas ón nGníomhaireacht Airgeadais do Thithe nár íocadh astu a aisíoc.

11.14 In Iúil 2015, bhíothas ag tabhairt faoi iasachtaí a bhaineann le huisce a fuair údaráis áitiúla ón nGníomhaireacht Airgeadais do Thithe a aisíoc (€427 milliún, ús san áireamh). Léireoidh údaráis áitiúla fuascailt na n-iasachtaí seo ina gcuntas 2015.

11.15 Tá €140 milliún sa bhreis d'iasachtaí a bhaineann le huisce ó iasachtóirí tráchtála á gcoimeád ag údaráis áitiúla. Tá seirbhísí na n-iasachtaí seo á chistiú ag an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil.

Cistiú Uisce Éireann an Rialtais Láir

11.16 Tá Uisce Éireann cistithe ag meascán den mhéid a leanas

- deontais ón rialtas láir (i bhfoirm fóirdheontas oibriúcháin), ranníocaíochtaí agus iasachtaí caipitil
- fáiltais ó chustaiméirí intíre agus neamh-intíre
- iasachtaí tráchtála.

11.17 Foráiltear san Acht um Sheirbhísí Uisce, (Uimh. 2), 2013 gur féidir leis an Aire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil deontais a dhéanamh le hUisce Éireann ó airgead a sholáthraíonn an tOireachtas agus gur féidir leis an Aire Airgeadais réamhíocaíochtaí a dhéanamh le hUisce Éireann ón Lárchiste, faoi réir na gcoinníollacha siúd is féidir a dheimhniú. Foráiltear san Acht, chomh maith, gur féidir le hUisce Éireann a mhéid le €2 billiún a fháil ar iasacht faoi réir fhaomhadh na nAirí ábhartha.²

11.18 In 2013 agus 2014, fuair Uisce Éireann €1.2 billiún, ar an iomlán, i ndeontais, iasachtaí agus ranníocaíochtaí caipitil ón rialtas láir. Táthar ag súil le cistiú breise €1.4 billiún in 2015 agus in 2016 (féach Fíor 11.1).

1 I.R. Uimh. 112 de 2015

2 An tAire Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil, an tAire Cumarsáide, Fuinnimh agus Acmhainní Nádurtha, an tAire Airgeadais agus an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

Fíor 11.1 Cistiú Uisce Éireann an Rialtais Láir, ó 2013 go 2016

	Iarbhír		Measta	
	2013	2014	2015	2016
Deontais agus ranníocaíochtaí caipitil	€m	€m	€m	€m
Fóirdheontais Chiste an Rialtais Áitiúil	–	439	399	479
An Vóta Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil	1	–	–	–
Ranníocaíochtaí caipitil an Lárchiste	–	407 ^a	–	184
	1	846	399	663
Iasachtaí				
Iasacht chomhshóite	–	54	–	–
Iasachtaí an Lárchiste	–	–	96	58
An Cúlchiste Náisiúnta Pinsean/Ciste Infheistíochta Straitéisí na hÉireann ^b	250 ^c	50 ^c	150 ^d	–
	250	104	246	58
Iomlán	251	950	645	721

Foinse: An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil

Nótaí: a Baineann €222 milliún den tsuim seo le caitheamh caipitil a tabhaíodh in 2015.

b Aistríodh iasachtaí an Chúlchiste Náisiúnta Pinsean chuig Ciste Infheistíochta Straitéisí na hÉireann le héifeacht ón 22 Nollaig 2014 de bhun an Achta um Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (Leasú), 2014.

c Rinneadh an tsaoirid chomhiomlán €300 milliún a soláthraíodh in 2013 agus 2014 a athmhaoiniú agus a ionadú le saoirid nua €300 milliún i Meán Fómhair 2015.

d Saoirid bhreise iasachta a bhfuil súil léi.

Fóirdheontas Chiste an Rialtais Áitiúil

- 11.19** Soláthraíonn Ciste an Rialtais Áitiúil deontais ilchuspóireacha d'údarais áitiúla chun gníomhaíochtaí laethúla a chistiú. A fhad le 2013, áiríodh leis na gníomhaíochtaí cistithe seirbhísí uisce, ach níor sonraíodh gné na ndéontas a bhain le huisce. Tháinig laghdú €360 milliún ar na deontais iomlána ilchuspóireacha a íocadh le húdarais áitiúla in 2014 i gcomparáid le 2013, go príomha mar gheall gur aistríodh an fhreagracht as seirbhísí uisce chuig Uisce Éireann.¹

1 Tháinig leithdháiltí cáin mhaoine áitiúil in ionad deontais ilchuspóireacha in 2015.

- 11.20** In 2014, fuair Uisce Éireann fóirdheontas €439 milliún ón gCiste Rialtais Áitiúil.¹ Deimhníodh an tsuim trí thagairt a dhéanamh d'acmhainní a bheadh leithdháilte ón gCiste Rialtais Áitiúil ar sheirbhísí uisce phoiblí faoi shocruithe cistithe roimhe seo. Cheangail na coinníollacha a bhain leis an gcistiú go soláthródh Uisce Éireann an méid a leanas don Roinn
- cóipeanna de na buiséid lenar comhaontaíodh le hUisce Éireann agus le húdaráis áitiúla don bhliain 2014
  - tuairiscí demhíosúla caiteachais agus caiteachas measta a fhad le deireadh na bliana
  - tuairiscí démhíosúla sreabhaidh airgid le réamh-mheastacháin a fhad le deireadh na bliana
  - deimhniú (ag tráth gach tuarascála) i dtaobh an mhéid a leanas
    - cuireadh an caiteachas go léir i gcuntas i gceart agus bhí sé ar aon dul leis an mbuiséad
    - bhí an soláthar go léir i gcomhréir leis na rialacha maidir le soláthar poiblí agus leanadh Cóid Caiteachais Phoiblí (na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe).
- 11.21** Ón mbliain 2015 ar aghaidh, déanann fóirdheontas an Chiste Rialtais Áitiúil, atá le híoc i riaráistí ráithiúla, an méid a leanas a chistiú maidir le custaiméirí intíre
- fóirdheontas táirgí – íocaíocht bunaithe ar thoirt d'fhonn nach sáraíonn na suimeanna a ghearrtar ar chustaiméirí in aghaidh gach 1,000 lítear iad siúd a leagtar amach san Acht um Sheirbhísí Uisce, 2014
  - costas caidhpeála – an costas atá ar uisce a cheannach go mbeifear in ann na muirir uasta bhliantúla in aghaidh an teaghlaigh a leagtar amach san Acht um Sheirbhísí Uisce, 2014 i bhfeidhm
  - liúntais leanaí – an costas atá ar liúntas 21,000 lítear uisce in aghaidh an linbh faoi ocht mbliana déag d'aois.
- 11.22** Ceanglaítear sna hiarratais ó Uisce Éireann ar an Roinn chun cistiú a tharraingt anuas chun na suimeanna atá inchurtha i leith gach catagóire a shainaitheint. Braithfidh an méid iarbhir cistithe a sholáthrófar ar an toirt iarbhir uisce, an líon teaghlach agus an líon leanaí. Ní sháróidh an cistiú a sholáthrófar na suimeanna faofa do gach bliain, áfach, (i.e. €399 milliún don bhliain 2015 agus €479 milliún don bhliain 2016).
- 11.23** In 2015, meastar go mbainfidh beagán os cionn leath an fhóirdheontais uasta €399 milliún (€211 milliún) le fóirdheontas táirgí, go mbeidh timpeall an tríú cuid de (€128 milliún) i dtaca leis an gcostas caidhpeála agus go mbeidh an 15% eile (€60 milliún) i dtaca le liúntas leanaí.
- 11.24** Ríomhadh fóirdheontas measta 2015 ar bhunachar sonraí custaiméirí 1.5 milliún teaghlach. Léirítear anailís ar chustaiméirí intíre Uisce Éireann amhail an 31 Lúnasa 2015 i bhFíor 11.2.

¹ Foráiltear in Alt 6 (2CA) den Acht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil, 2014 d'íocaíochtaí a dhéanamh ón gCiste Rialtais Áitiúil le hUisce Éireann.

Fíor 11.2 Uisce Éireann – clárúcháin teaghlaigh amhail an 31 Lúnasa 2015

	Líon na dteaghlach
Custaiméirí Uisce Éireann	
Cláraithe le hUisce Éireann	1,099,545
Neamhchláraithe	422,455
Bonn iomlána custaiméirí Uisce Éireann	1,522,000
Teaghlaigh ag a bhfuil a soláthar uisce agus a gcóireáil fuíolluisce féin/grúpa	
Cláraithe le hUisce Éireann	284,327
Neamhchláraithe (measta)	101,857
Iomlán	1,908,184

Foinse: An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil

Iasachtaí ón gCúlchiste Náisiúnta Pinsean

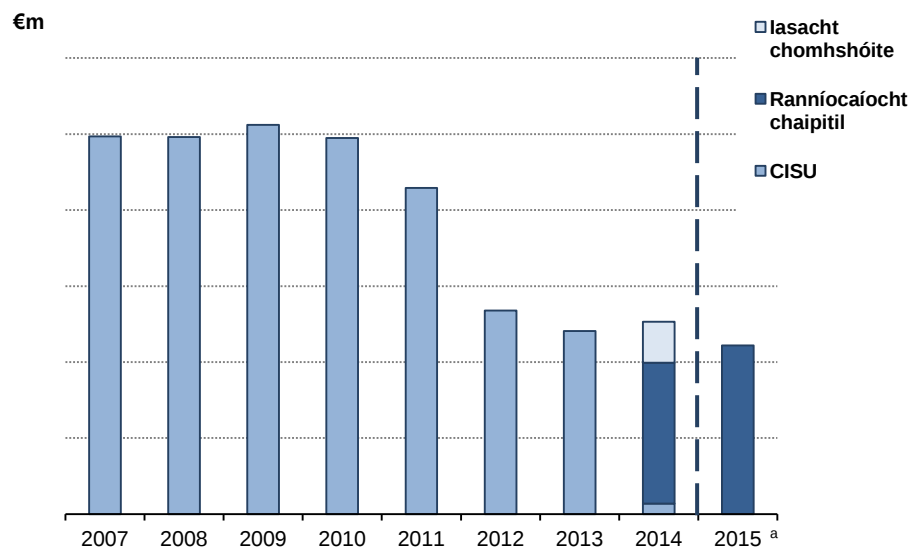
- 11.25** Nuair a forbraíodh tograí i dtosach chun fóntas uisce a fhorbairt, chomhaontaigh an Cúlchiste Náisiúnta Pinsean (CCNP) (in 2010) chun saoráid iasachta a sholáthar don fhóntas a beartaíodh chun suiteáil méadraithe a chistiú, faoi réir réamhchoinníollacha áirithe, bunú córas rialála san áireamh.
- 11.26** De réir mar a tháinig forbairt ar chlár Uisce Éireann, tháinig riachtanas chun solais chun costais bhunaíochta a chistiú sular tugadh isteach muirir tí. Cuireadh an plé chun cinn leis an CCNP ar bhonn an clár méadraithe agus costais bhunaíochta araon a chistiú.
- 11.27** In Iúil 2013, d'iontráil Uisce Éireann isteach i saoráid iasacht idirlinne €250 milliún leis an CCNP. I Samhain 2014, méadaíodh an tsaoráid aníos go dtí €300 milliún. Rinneadh an tsaoráid €300 milliún a tharraingt anuas go hiomlán agus bhí sí in-aisíochta an 2 Meán Fómhair 2015. Faoi théarmaí shaoráid an CCNP, rinneadh táillí úis agus ceangaltais a chaipitliú. B'ionann an ráta úis a bhí iníochta ar gach tráinse agus 2% os cionn ráta Euribor ag dáta na tarraingthe anuas. Sholáthair an tAire Airgeadais ráthaíocht don CCNP maidir leis an iasacht. Aithnítear seo sna Cuntais Airgeadais. Chomhaontaigh Uisce Éireann chun táille ráthaíochta 2% sa bhliain den tsaoráid a tarraingíodh anuas a íoc leis an Státchiste. Is í an táille iomlán ráthaíochta atá le híoc €10.3 milliún, agus tá an tráthchuid deiridh iníochta i nDeireadh Fómhair 2015.
- 11.28** Aisíocadh an tsaoráid €300 milliún faoi ráthaíocht ar an dáta aibíochta agus athmhaoiníodh í le saoráid neamhráthaithe €300 milliún de chuid Chiste Infheistíochta Straitéisí na hÉireann (CISÉ) ar ráta 1.9%.
- 11.29** Meastar go soláthróidh CISÉ saoráid bhreise iasachta le haghaidh €150 milliún ar ráta 2.4% in 2015.

Ranníocaíochtaí Caipitil agus Iasachtaí an Lárchiste

11.30 Tá ranníocaíochtaí caipitil agus iasachtaí á soláthar ag an Státhiste d'Uisce Éireann, chomh maith.¹

11.31 Sular bunaíodh Uisce Éireann, bhí na húdaráis áitiúla freagrach as bonneagar caipitiúil seirbhísí uisce a sholáthar ar sholáthair an Roinn cistiú dó faoi Chlár Infheistíochta na Seirbhísí Uisce (CISU). B'ionann costas iomlán an chlár ón mbliain 2007 go dtí 2013 agus €2.9 billiún, caiteachas €241 milliún in 2013 san áireamh (féach Fíor 11.3). Áiríodh le CISU roinnt cistithe le haghaidh tionscadal agus bonneagair ar ghníomhaíochtaí nár aistríodh chuig Uisce Éireann, ar nós pleananna bainistíochta abhantraí agus thionscadail chlár athchóirithe na hearnála uisce. Sholáthair an Clár Uisce Tuaithe roinnt cistithe do scéimeanna uisce agus séarachais níos lú.

Fíor 11.3 Infheistíocht i seirbhísí uisce, ó 2007 go 2015

Foinse: An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil

Nóta: a Íocadh ranníocaíocht chaipitil €222 milliún in 2014 i dtaca le hinfeistíocht chaipitil 2015.

Ranníocaíochtaí Caipitil

11.32 B'ionann ranníocaíocht iomlán chaipitil an Státhiste in 2014 agus €407 milliún. As seo, bhí €185 milliún bunaithe ar an leibhéal de chistiú caipitil a soláthraíodh don earnáil uisce in 2013 (nuair a cuireadh san áireamh é le hiasacht chomhshóite €54 milliún – féach thíos). Ríomhadh an €222 milliún eile, a soláthraíodh i Nollaig 2014, mar an bhearna idir an cistiú réamh-mheasta a bhí ar fáil ag Uisce Éireann le haghaidh infheistíocht chaipitil 2015 (ó shreabhadh airgid thirim agus fiachas réamh-mheasta a tharraingt anuas) agus a riachtanas iomlán cistithe, bunaithe ar thiomhdá airgeadais ar chostais agus ioncain. Léirítear ranníocaíocht bhreise chaipitiúil €184 milliún i samhail chistithe Uisce Éireann don bhliain 2016.

Iasachtaí

11.33 In 2014, soláthraíodh nóta iasachta comhshóite €54 milliún d'Uisce Éireann ar ráta toraidh 2.5% sa bhliain. Tá an iasacht in-chomhshóite ina gnáthscair faoi lánrogha an Aire Airgeadais agus oibleagáid neamhurraithe de chuid Uisce Éireann atá inti.

¹ Íocaíocht neamh-inchúlghairithe, neamh-in-aisíochta agus neamhchoinníollacha atá i ranníocaíocht chaipitil ó scairshealbhóir leis an gcuideachta ina bhfuil scaireanna á gcoimeád acu.

- 11.34** Ina theannta sin, faomhadh iasachtaí ón státchiste chun caipiteal oibre a sholáthar i gcomhthéacs na difríochta uainithe idir costais a thagann chun solais agus an t-ioncam atá á fháil ó mhuirir uisce i mblianta luatha an oibrithe. Is iad na suimeanna ar tugadh fógra d'Uisce Éireann fúthu don chuspóir seo €96 milliún don bhliain 2015 agus €58 milliún don bhliain 2016.

Ioncam Ceadaithe

- 11.35** Nuair a fhaomhtar an leibhéal muirir uisce, deimhníonn an CER an 'leibhéal éifeachtúil' costas (dímheas agus toradh ar an gcaipiteal a úsáideadh san áireamh) a thabhaíonn Uisce Éireann i bhfeidhmiú a ngníomhaíochtaí. Tugtar an t-ioncam ceadaithe ar an tsuim iomlán atá le haisghabháil. Aisghabhtar seo trí mheascán de mhuirir a ghearradh ar chustaiméirí (a fhaomhann an CER) agus d'fhóirdheontas ón Rialtas.
- 11.36** I Meán Fómhair 2014, d'fhaomh an CER ioncam ceadaithe €2.1 billiún (i dtaobh an luacha reatha) d'Uisce Éireann don tréimhse ón 1 Deireadh Fómhair 2014 go dtí an 31 Nollaig 2016, ar laghdú 8.2% é seo ar aisghabháil bheartaithe costais €2.3 billiún Uisce Éireann don tréimhse.
- 11.37** Mar thoradh ar an Acht um Sheirbhísí Uisce, 2014, rinne Uisce Éireann athruithe áirithe ar an bplean faofa muirir uisce. D'fhaomh an CER plean leasaithe muirir uisce i Márta 2015. Thug an tAcht um Sheirbhísí Uisce, 2014 díolúine d'Uisce Éireann ó rátaí tráchtála a ghearradh ar bhonneagar uisce.¹ Ba é an tionchar a d'imir seo ná gur laghdaigh sé a gcuid costais bhliantúla faoi thart ar €59 milliún. D'eascair ioncam leasaithe iomlán ceadaithe €2 billiún as seo don tréimhse ó Dheireadh Fómhair 2014 go dtí Nollaig 2016, ar laghdú 8.5% é seo ar aisghabháil bheartaithe costais Uisce Éireann.

Deontas Caomhnaithe Uisce

- 11.38** Áirítear leis na beartas maidir le seirbhísí uisce a d'fhógair an Rialtas i Samhain 2014 deontas bliantúil caomhnaithe uisce €100 atá iníoctha maidir le gach áit chónaithe phríomha le teaghlaigh a chláraigh le hUisce Éireann faoin 30 Meitheamh 2015. Tá an deontas á riaradh ag an Roinn Coimirce Sóisialaí, thar ceann na Roinne Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil. Meastar go mbeidh an deontas caomhnaithe uisce oibríochtúil faoi Mheán Fómhair 2015. Áirítear le réamh-mheastachán vóta na Roinne Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil don bhliain 2015 soláthar €130 milliún don deontas caomhnaithe uisce. Tá soláthar an chistithe bunaithe ar mheastachán go bhféadfadh a mhéid le 1.3 milliún teaghlach iarratas a dhéanamh ar an deontas.

Rangú Margaidh Uisce Éireann

- 11.39** Comhábhar suntasach sa straitéis chun Uisce Éireann a bhunú is ea go rangófaí iad mar chorpáid mhargaidh faoi rialacha Eurostat, ina bhfágfaí cistiú oibriúcháin (seachas aon fhóirdheontas rialtais eile) agus fiachas tríú páirtí as an áireamh nuair a bheadh iarmhéid ginearálta an rialtais á ríomh.² Chuirfeadh an rangú sin ar chumas Uisce Éireann chun iasacht a fháil ó iasachtóirí tráchtála chun infheistíocht a dhéanamh, ar a mhacasamhail de bhealach a dhéanann comhlachtaí tráchtála stáit eile, gan tionchar a imirt ar iarmhéid nó fiachas ginearálta an rialtais.

¹ Déanfar údarais áitiúla a chúiteamh tríd an gCiste Rialtais Áitiúil as an gcaillteanas seo ioncaim.

² Is é Eurostat oifig staitistiúil an Aontais Eorpaigh. Is é an tasc atá le comhlíonadh acu ná staitisticí a sholáthar a éascaíonn comparáidí iontaofa a dhéanamh idir tíortha agus réigiúin.

- 11.40** Fuarthas rialáil Eurostat ar rangú margaidh Uisce Éireann in Iúil 2015. Luadh inti seo, ar bhonn na faisnéise a bhí ar fáil, go measann Eurostat gur cheart Uisce Éireann a rangú laistigh d'earnáil an rialtais. Tá idirchaidreamh á dhéanamh ag an bPríomh-Oifig Staidrimh le Eurostat chun saincheisteanna léirmhínithe a shoiléiriú a bhaineann leis an rialáil. Déanfar athbhreithniú arís eile ar an rialáil rangaithe in 2016 mar chuid de phróiseas nós imeachta easnaimh iomarcaigh an Aontais Eorpaigh, agus na sonraí is cothroime le dáta á n-úsáid.

Conclúid

- 11.41** Fóirdheontas ón gCiste Rialtais Áitiúil atá ar an ngné is suntasaí de chistiú Uisce Éireann an rialtais láir. Bhí fóirdheontas 2014 €439 milliún bunaithe ar an tsuim a soláthraíodh roimhe seo d'údaráis áitiúla chun seirbhísí uisce a sholáthar a aistríodh chuig Uisce Éireann. Tá scrúdú á dhéanamh ag an iniúchadh ar Chiste Rialtais Áitiúil 2014 ar cibé acu ar comhlíonadh nó nár comhlíonadh na coinníollacha a bhain leis an gcistiú sin.
- 11.42** Meastar nach sáróidh an fóirdheontas iomlán ón gCiste Rialtais Áitiúil in 2015 agus 2016 €878 milliún. Beidh ríomh mhéid iarbhrí an fhóirdheontais i ngach bliain casta mar gheall go mbraithfidh sé ar an toirt iarbhrí uisce a úsáideann custaiméirí tí Uisce Éireann, ar an líon teaghlaigh chustaiméara agus ar an líon leanaí a bhfuil liúntas uisce dlite dóibh. Déanfar scrúdú ar íocaíocht an fhóirdheontais mar chuid den iniúchadh ar an gCiste Rialtais Áitiúil ó 2015 ar aghaidh.

Iarscríbhinn A Glanluach leabhar sócmhainní seirbhísí uisce údaráis áitiúil, ó 2013 go 2014

Údarás Áitiúil	Glanluach leabhar amhail an 31 Nollaig 2013	Glanluach leabhar amhail an 31 Nollaig 2014
	€m	€m
Comhairlí Contae		
Ceatharlach	123.1	n/b
An Cabhán	144.8	–
An Clár	407.5	n/b
Corcaigh	829.5	n/b
Dún na nGall	342.6	–
Fine Gall	778.8	109.9
Dún Laoghaire-Ráth an Dúin	282.3	85.7
Gaillimh	222.8	n/b
Ciarraí	471.2	–
Cill Dara	420.0	n/b
Cill Chainnigh	128.0	n/b
Laois	77.3	n/b
Liatroim	107.5	n/b
Luimneach	277.6	n/b
An Longfort	126.6	n/b
Lú	161.5	n/b
Maigh Eo	566.0	n/b
An Mhí	318.0	n/b
Muineachán	122.6	n/b
Tiobraid Árann Thuaidh	163.7	n/b
Uíbh Fhailí	219.7	–
Ros Comáin	203.9	n/b
Sligeach	269.8	n/b
Baile Átha Cliath Theas	635.4	n/b
Tiobraid Árann Theas	247.3	n/b
Port Láirge	170.1	n/b
An Iarmhí	248.9	n/b
Loch Garman	232.0	n/b
Cill Mhantáin	191.4	n/b
Comhairlí Cathrach		
Corcaigh	360.0	n/b
Baile Átha Cliath	2,000.0	456.6
Gaillimh	150.4	–
Luimneach	263.7	n/b
Port Láirge	139.2	n/b
Iomlán	11,403.2	n/b

Foinse: An Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil

Nóta: n/b Ní raibh sé ar chumas na Roinne an fhaisnéis seo a sholáthar.